

REMISSVAR - EN KULTURKANON FÖR SVERIGE

SOU 2025:92

Region Dalarna har tagit del av utredningen "En kulturkanon för Sverige SOU 2025:92" och välkomnar möjligheten att lämna synpunkter på främjande insatser. Regionen ser sig som en viktig aktör inom den etablerade flernivåsamverkan mellan stat, region och kommun, särskilt inom kultur och folkbildning. Samtidigt vill Region Dalarna lyfta fram de utmaningar som den nuvarande politiken har medfört för kultursamverkansmodellen och folkbildningen på regional och lokal nivå. Remissvaret fokuserar på utredningens förslag om samverkan, bildandet av en stiftelse, utvärdering och ekonomiska konsekvenser, samt regionens syn på hur en kulturkanon bäst kan främjas och tillgängliggöras.

Allmänt om utredningens förslag rörande främjandet av en kulturkanon

Region Dalarna vill samverka med staten och ser sig själv som en viktig part inom den flernivåsamverkan som är etablerad inom både kultur och folkbildning. Utredningen pekar ut länskultur, explicit läns museerna och kulturarvsinstitutioner, samt studieförbund och folkhögskolor som betydelsefulla samarbetsparter i syfte att såväl främja och tillgängliggöra en nationell kanon, som motorer i arbetet att tillskapa regionala och lokala kanoner eller kanonprojekt. Efter att ha tagit del av utredningens intentioner kring flernivåsamverkan kvarstår flera frågor. Regeringens syn på både kultursamverkansmodellen och folkbildningen har medfört en politik som fått omfattande ekonomiska och strukturella konsekvenser på regional och lokal nivå. Nedmonteringen av strukturer för samverkan mellan de tre nivåerna stat, region och kommun, påverkar så klart Region Dalarnas möjligheter och ambitioner att möta upp utredningens förslag på länsutställningar, regionala och lokala kanoner, studiecirkel, kulturarrangemang med mera.

6.2.2 En ny stiftelse bildas

S. 242

Region Dalarna finner förslaget om att bilda en stiftelse för att förvalta, främja och tillgängliggöra kanon för vagt formulerat och kan därför varken avstyrka eller tillstyrka förslaget.

En aspekt är längden på stiftelsens uppdrag. I utredningens internationella utblick ges exempel från Danmark där ett par ambitiösa kanonprojekt avsomnat relativt snabbt efter sin lansering. Hur framtiden kommer te sig för utredningens kanonförslag får framtiden utvisa. Region Dalarna ställer sig därför tveksam till att bilda en stiftelse utan tidsbegränsat uppdrag och till den binda så mycket kapital som 120 miljoner kronor, när syftet kanske inom några år helt förlorat sin

relevans. Regionen vill i stället väcka tanken att begränsa livstiden till förslagsvis tio år och därefter avveckla stiftelsen. Tidperioden ska vara så pass väl tilltagen att stiftelsen ges rimliga förutsättningar att starta upp och uppfylla sitt uppdrag. Regeringen får därefter låta utvärdera och utreda verksamheten och bedömda effekterna utifrån kanons relevans för samhället. Stiftelsen skulle tillåtas få arbeta upp hela det inlagda kapitalet under verksamhetsperioden, och därmed kunna fördela betydligt mer medel till diverse intressanta projekt.

6.2.7 Utvärdering och revidering för att hålla kulturkanonen relevant över tid

S 257

Region Dalarna avstyrker förslaget att stiftelsen ges i uppdrag att ansvara för att utvärdera sin egen verksamhet.

Utredningen tecknar en bakgrund av nationell söndring och sviktande nationell identitet. Den föreslagna kanon förväntas bidra till ökad bildning om fundamenten till den svenska identiteten och därmed bidra till en stärkt sammanhållning i samhället. Däremot saknas ett resonemang om vilken inre förflyttning, eller förändring av värderingar, som avses hos den enskilde medborgaren eller i samhället. Frånvaron av de önskade effekter som det föreslagna kanonprojektet ska bidra till att uppfylla kommer göra arbetet svårt att utvärdera. Att stiftelsen skulle ges mandat att utvärdera effekterna av sitt eget arbete anser Region Dalarna vara ett riskabelt förslag. I stället föreslås att uppföljning och utvärdering görs av en oberoende myndighet som till exempel Myndigheten för kulturanalys eller SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

7:1 Ekonomiska konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser av kommitténs förslag till interimslösningar i avvaktan på att en stiftelse har bildats

S 272, 3:e stycket

Region Dalarna avstyrker förslaget att 20 miljoner kronor under perioden 2026–2028 ska tas från anslag 1:6.

Skälen för att avstyrka förslaget är följande:

En ytterligare urholkning av bidragen till kultursamverkansmodellen (KSAM) skulle få betydande regionala konsekvenser. Sedan regeringen tillträdde har anslagen inte räknats upp och bidrag till regional kulturverksamhet har omprioriterats, så att Skapande skola förstärkts på bekostnad av det regionala anslaget. Grunden i kultursamverkansmodellen är att länskulturen samfinansieras av stat, region och kommun. Under 2020-talet har den ekonomiska urholkningen av de statliga bidragen lett till att avståndet till den regionala uppräkningsmodellen ökar, modellen haltar därmed alltmer vilket illustreras i tabell 1. I Region Dalarnas verksamhetsdialoger med länskulturinstitutioner som ingår i KSAM inför budgetåret 2026 har tre alarmerande rapporter lämnats till följd av de offentliga bidragen inte håller jämna steg med ökande priser och löner: Dalarnas museum drar 2026 ned på sin personal med ungefär 15 %, Musik i Dalarna tvingas

överväga att sluta turnera med sinfoniettan i hela länet, Dalateatern gör färre årliga produktioner och ger därmed färre föreställningar.

	Region Dalarna		Kulturrådet	
	Uppräkning	Ramökning	Uppräkning	Ramökning
2020	2,2 %	2 957 tkr	1,6 %	1 318 tkr
2021	1,8 %	1 855 tkr	1,3 %	2 178 tkr
2022	1,85 %	3 566 tkr	0,8 %	2 290 tkr
2023	1,5 %	5 629 tkr	1,14 %	884 tkr
2024	2,57 %	7 806 tkr	0,9 %	791 tkr
2025	1,57 %	2 696 tkr	-0,61%	-269 tkr

Tabell 1. Uppräkning avser endast generell uppräkning medan ramökning även inkluderar övriga satsningar/förstärkningar.

Hans Johansson, ordförande
Kultur- och bildningsnämnden
Region Dalarna